tas įžemis – rudas įvairios frakcijos smėlis su nedideliais akmenukais.

Tyrimų metu XVI–XVII a. kultūriniame sluoksnyje rasti 34 radiniai. Kultūriniame sluoksnyje rasta gyvulių kauliukų, buitinės keramikos – puodų ir puodynių (dalis šukių dengtos skaidria glazūra), dekoruotų lėkščių šukių, molinės keptuvės kojelė, žiestų koklių fragmentų (3 pav.). Radiniai saugoti perduoti PaKM.

Vytauto St. 110

In 2020, a field evaluation (11 test pits totalling 22 m^2) was conducted on the plot at Vytauto St. 110 in Palanga, which is roughly 2088 m^2 in size (Fig. 1), revealing 1.2–1.75 m thick, 16th–20th-century cultural layers. The 20–45 cm thick, 16th–18th-century urban cultural layers of Palanga found at a depth of 1–1.4 m (H_{abs} 6.15–6.70 m) in the test pits were covered by a blanket of aeolian sand (Fig. 2). The 16th–17th-century cultural layer contained 34 finds: animal bones, sherds of household pottery: pots and jars (some with a clear glaze), decorated plate sherds, the foot from a clay pan, and fragments of thrown stove tiles (Fig. 3).

SENIEJI TRAKAI

Birutė Lisauskaitė

Tyrimai Senuosiuose Trakuose

2019 m. buvo pradėti, o 2020 m. tęsti detalieji tyrimai įrengiamų buitinės nuotekynės magistralinių tinklų vietose Pakalnės, Pilies ir Trakų gatvėse, patenkančiose į Senųjų Trakų senovės gyvenvietės (UK 17209) ir Senųjų Trakų kaimo istorinės dalies (UK 22146) teritorijas.

Istorinių šaltinių, kuriuose būtų kalbama apie Senųjų Trakų atsiradimą, nežinoma, išskyrus XVI a. pradžios Bychovco kroniką. Iš vėlesnių istorinių šaltinių yra žinoma, kad Senuosius Trakus valdė kunigaikštis Kęstutis ir Senųjų Trakų pilyje gimė jo sūnus Vytautas. Tolesnė Senųjų Trakų pilies ir gyvenvietės istorija susijusi su čia 1405 m. įkurdinto benediktinų vienuolyno istorija. Vytautas jam ne tik paskyrė dešimtinę iš Senųjų Trakų dvaro, bet ir davė sklypą su dviem daržais, kurių vienas buvęs už pilies fosos, kur minimos kapinės ir jose buvusi medinė koplyčia. Šioje koplyčioje, 1757 m. piliavietėje sudegus bažnyčiai ir vienuolynui, buvo atliekamos bažnytinės apeigos. Tarp 1780 ir 1785 m. benediktinų abatas Liudvikas Celestinas Dydzinskis koplyčią pašventino Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų titulu. Kelis kartus remontuota ji stovėjo iki 1905 m.

Šalia piliavietės susiformavo kaimas. Senoji jo dalis, esanti arčiau piliavietės, formavosi savaimingai ir buvo kiek padriko plano. O jo ŠV dalis, suplanuota Valakų reformos metu, intensyviau pradėta įsisavinti tik XIX a. pabaigoje.

2006 m. Trakų gatvėje, į ŠV ir ŠR nuo sankirtos su Pilies gatve V. Steponaitis atliko žvalgomuosius tyrimus. Gatvės V pusėje rastas XVI–XVII a. kultūrinis sluoksnis su pavieniais radiniais ir vėlyvo laikotarpio perkasimai. Trakų gatvės R pusėje kastuose šurfuose rastas kultūrinis sluoksnis su XIV, XVI–XVII a. radiniais, sudegusių raudonų plytų duženomis, lovinių čerpių fragmentais (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 414–415). 2008 m. archeologinius tyrimus Pakalnės, Pilies, Sodų ir Trakų gatvių dalyse, įrengiant dujotiekio tinklus, atliko J. Poškienė. Pakalnės, Sodų, Trakų gatvių atkarpose žvalgymų metu vertingo kultūrinio sluoksnio nerasta (*LIIR*, f. 1, b. 3081). 2009 m. archeologinius tyrimus rekonstruojamoje Trakų gatvėje trasoje kastų lietaus kanalizacijos šulinių vietose atliko G. Piličiauskas (*ATL 2009 metais*, 2010,

1 pav. Kapas 3 šurfe 12 iš ŠR. B. Lisauskaitės nuotr.
Fig. 1. Burial 3 in test pit 12, as seen from the NE.

2 pav. Šurfas 18 iš PV. B. Lisauskaitės nuotr.
Fig. 2. Test pit 18, as seen from the SW.

p. 359–363). Ištirtas 607 m² plotas (10 perkasų) ir žvalgytas apie 2000 m² plotas. Tirtose perkasose aptikta 12 ūkinių duobių su XVI–XIX a. radiniais. Perkasoje 8 rasta plytų degimo krosnis. Vėliau archeologiniai tyrimai vyko ir valakinio kaimo teritorijoje, tačiau archeologinio sluoksnio nerasta.

2020 m. archeologinių tyrimų metu ištirtas 41 šurfas, t. y. 146,95 m² plotas. Tyrimų metu rastas 0,6–1,3 m storio XV–XX a. kultūrinis sluoksnis.

Pakalnės gatvėje apie 60 m ilgio ŠR atkarpoje rastos istoriniuose šaltiniuose minimos kapinės, kurių teritorijoje XVIII a. – XX a. pradžioje stovėjusi koplyčia. Teritorijos PV, ŠR ir ŠV ribas iki šiol dar žymi pavieniai seni medžiai. Pakalnės gatvė tarybiniu laikotarpiu buvo įrengta kapinių ŠV pakraštyje. Gatvės trasoje kastame šurfe 12 iki 95 cm gylio rasta sulaužytų žmonių kaulų iš išardytų kapų. Žemiau, 95–105 cm gylyje, rasti 4 nepilnai išlikę kapai be įkapių. Mirusieji laidoti ištiesti, rankos sulenktos per alkūnes, tačiau jų padėtis įvairi. Kapuose 1–3 – galvomis PV kryptimi, o kape 4 – ŠV kryptimi. Klojant bei remontuojant gatvės trasoje magistralinius tinklus, buvo intensyviai niokojami kapai (1 pav.).

Sulaužyti žmonių griaučių kaulai tyrimų metu surinkti kelkraščiuose esančiose žemės krūvose. Pilies gatvės atkarpoje ties spėjamų kapinių PR kraštine kapų nerasta. Gali būti, kad jie tebėra išlikę kapinių teritorijoje ir XVIII a. – XX a. pradžioje buvusios koplyčios aplinkoje XX a. viduryje ar II pusėje pastatytose gyvenamose sodybose.

Apardytas XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis su pavieniais XV a. radiniais fiksuotas šurfuose 15, 18, 19, 21, tirtuose Pilies ir Trakų gatvių atkarpose, patenkančiose į Senųjų Trakų senovės gyvenvietės teritoriją. Tai daugiausia oksidacinėje ir redukcinėje aplinkoje degtų molinių indų fragmentai lygiu paviršiumi arba dekoruoti petelių srityje bangelių, įstrižų įkartėlių arba kelių horizontalių griovelių ornamentu. Be to, rasti keli juodosios keramikos ir akmens masės indų fragmentai bei keli sunkiojo šlako gabaliukai. Šurfe 18 rasti fragmentai dviejų pastatų pamatų. Vieną jų galima datuoti XVI–XVII a.,

3 pav. Pentinas iš šurfo 18. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 3. The spur from test pit 18.

t. y. jis stovėjo iki medinės koplyčios statybos, o kitas gali būti XIX–XX a. (2 pav.).

XVI–XVII a. pastato pamato aplinkoje rastas geležinis pentinas su žvaigždute (3 pav.) bei šurfuose 19, 21 – medžiojamų laukinių stambių žolėdžių kaulų, kurie, anot tyrimus atlikusios dr. G. Piličiauskienės, yra ne tik sietini su Senųjų Trakų pilimi, bet ir analogiški Vilniaus žemutinės pilies XIV–XV a. sluoksniuose surinktai medžiagai.

Trakų gatvės atkarpoje tarp Pakalnės ir Sodų gatvių tirtuose šurfuose 22–24 rastas iki 2,6 m storio supiltinis sluoksnis, suformuotas tarybiniu laikotarpiu, įrengiant gatvės sankasą buvusios griovos, kurios liekanos ryškios Trakų gatvės PV pusėje, vietoje.

Trakų gatvės atkarpoje nuo Sodų gatvės iki statybos darbų zonos ŠV ribos (šurfai 26–42, 45, 48) archeologinio sluoksnio nerasta, išskyrus šurfą 43. Jame rasta pavienių archeologinio laikotarpio keramikos fragmentų. Tačiau gauta informacija ir gretimuose sklypuose atliktų archeologinių tyrimų medžiaga neleidžia daryti platesnių apibendrinimų apie archeologinio sluoksnio susiformavimą šioje Trakų gatvės vietoje.

The Investigation in Senieji Trakai

In 2020, the investigation begun in 2019 continued with the excavation of 41 test pits totalling 146.95 m^2 at the installation sites of domestic sewer lines on Pakalnės, Pilies, and Trakų Streets in Senieji Trakai (Trakai District) revealing a 0.6–1.3 m thick, (15th)16th–20th-century cultural layer.

The cemetery mentioned in historical sources was found in a roughly 60 m long NE section of Pakalnės Street. Test pit 12 contained 4 disturbed burials without grave goods (Fig. 1). A disturbed 16th–20th-century cultural layer (Figs. 2, 3) containing isolated 15th-century finds as well as large wild game and domestic animal bones was discovered on Pilies and Trakų Streets.

ŠEDUVA

Dovilas Petrulis

Kaštonų ir Laisvės aikščių tyrimai

Šeduvos mieste (Radviliškio r.), Kaštonų ir Laisvės aikštėse numatoma įrengti automobilių stovėjimo aikštelę, šaligatvius, aikščių infrastruktūrą, todėl 2020 m. teritorijoje atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Kaštonų aikštėje ištirtas bendras 15,5 m^2 plotas, Laisvės aikštėje žvalgytas bendras 216 m^2 plotas.

Šeduva pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose paminėta 1378 m., Livonijos riterių žygio į Lietuvą aprašyme. Vilhelmo von Frimerskeimo žygio metu Šeduva pavadinta „Sandeniškėmis“ (Bukauskas A., *Trumpa Šeduvos miesto istorija*, Utena, 1992, p. 3). Plačiau Šeduva žinoma nuo XVI a. pradžios. 1529 m. įsteigta parapija, vadinama Šiauduva. LDK laikais Šeduva buvo kunigaikščio dvaras ir seniūnija. 1654 m. karalius Jonas Kazimieras suteikė miesteliui Magdeburgo teises. Miestas dažnai degė (1678, 1795, 1798 m.), o po 1795 m. gaisro buvo išleista speciali instrukcija, kurioje nurodyta, kad nau-